

METEOROK

AZ MMTÉH ROVATA

MEGFIGYELÉSEK 1983 AUGUSZTUSÁBAN

észlelők	vizu/h	foto/h	tel/h	mm/h
Almási Miklós /Hajdunánás/	2.0/6			
Arvai László /Gödöllő/	2.9/15			
Bagó Attila /Budapest/	0.8/5	0.8/-		
Berkó Ernő /Orosháza/	47.3/629			
Bíró Levente /Salonta, R/	4.9/30			2.8/454
Bodrogi Zoltán /Győr/	4.7/17			
Borsos János /Jászapáti/	1.8/4			
Bucsi Gábor /Békés/	1.0/4			
Dankó Attila /Bóly/	5.5/17			
Dalos Endre /Bóly/	3.5/9			
Dalos Tibor /Bóly/	3.5/7			
Deicsics László /Vecsés/	1.2/5			
Dorcsák Andrea /Sz.fehérvár/	6.6/10			
Dömény Gábor /Kajdacs/	2.7/59			
Dömsödi Péter /Veszprém/	7.0/9			
Ender János /Veszprém/	15.5/125			
Erdős Judit /Debrecen/	4.3/4			
Fábián Attila /Budapest/	2.4/3			
Fábián Zsolt /Budapest/	14.9/127	3.9/1	4.0/2	
Farkas Ernő /Budapest/	29.9/356	?/1	-/5	
Fecske József /Sülysáp/	0.7/6			
Fidrich Róbert /B.csernye/	20.6/173		-/2	
Fogarasi Attila /B.csernye/	2.6/9			
Fodor Antal /Sülysáp/	3.8/29			
Francia László /Győrés/	20.4/39			
Füzesi Zoltán /Debrecen/	18.4/89			
Glász Gábor /Környe/	3.5/17			
Gyarmati László /Mezőberény/	29.5/165	31.0/6		
Gyimesi Lajos /Pécs/	9.6/8			
Győri Gábor /Veszprém/	3.5/2			
Hajnóczky Sándor /Sz.fehérvár/	8.0/28	11.0/-		
Hardi Ferenc /Tapolca/	7.0/110	69.3/?		18.3/1617
Házi László /Jászapáti/	1.8/3			
Hegedűs Attila /Győr/	6.7/15			
Hegedűs Tibor /Szeged/		4.7/-		
Hevesi Zoltán /Kaposvár/	23.0/160	34.0/6		
Hoffmann János /Pécs/	6.0/46			
Hollós Ferenc /Budapest/	1.4/1			
Hollósy Tibor /Budapest/	16.0/128	14.7/-		
Horváth Ferenc /Veszprém/	6.5/15	69.3/?		
Horváth István /Debrecen/	5.2/5			
Horváth Péter /Szigetvár/		1.0/2		
Horváth Róbert /Veszprém/	12.3/22	14.6/-		
Iskum József /Budapest/	1.8/20			
Jäger Zoltán /Baja/	4.4/3			

<u>észlelők</u>	<u>vizu.</u>	<u>foto.</u>	<u>tel.</u>	<u>mm.</u>
Jó járt Árpád /Baja/	3.0/4			
Karkus Zsolt /Jászládány/	10.2/61			1.1/52
Kelemen Zsolt /Gyöngyös/	1.5/8		4.0/2	
Keszthelyi Sándor /Vasas/	21.3/110		4.0/4	
Kereszthe gyi Attila /Bóly/	3.5/7			
Kégli Zoltán /Sz.fehérvár/	20.1/142			
Kész László /Bóly/	6.0/18			
Kis Ferenc /Hajdunánás/	2.0/5			
Kis Károly /Hajdunánás/	2.0/5			
Kiss Zoltán /Sülysáp/	3.1/22			
Kiszely Márta /Sz.fehérvár/	4.5/5			
Kocsis Antal /Balatonkenese/	10.7/92			
Kósa-Kiss Attila /Salonta, R/	26.1/156			
Kovács Zsolt /Ózd/	1.0/2			
Kudranyik Zoltán /Bóly/	3.5/8			
Kun-Szabó Péter /Veszprém/	14.8/32			
Kusicza Gábor /Bakonycsernye/	2.7/15			
Kusicza Zoltán /Bakonycsernye/	1.7/5			
Laczkó Attila /Sülysáp/	3.8/28	?/2		
Lajos István /Gyórság/	16.2/11			
Liktor Ferenc /Ózd/	3.0/8			
Lunczer Erzsébet /Debrecen/	11.5/30			
Majtényi Zsolt /Miskolc/	4.5/27			
Maróti Tamás /Budapest/	4.5/6			
Mikus István /Budapest/	8.0/13			
Murai Antal /Nádasdladány/	9.2/123			
Murai Gabriella /Nádasdladány/	2.7/43			
Nagy Rozália /Győr/	2.5/5			
Németh László /Körmend/	3.0/21			
Papp Sándor /Kecskemét/	1.0/3			
Pethő István /Jászberény/	7.8/15		4.0/-	
Petrenkó Tibor /Ózd/	11.2/54			
Petróczy Attila /Érd/	1.4/1			
Piriti János /Nagykanizsa/	-/1		-/1	
Polyák József /Baja/	1.4/1			
Sajtz András /Satu-Nou, R/	16.6/73			
Ságodi Ibolya /Mélykút/	5.5/24		0.3/1	2.0/11
Schmidt Gábor /Bóly/	4.7/8			
Süle Gábor /Százhalombatta/	23.3/123	60.5/12		
Szabó Dávid /Sz.fehérvár/	12.9/103			
Szabó Erőka /Debrecen/	6.7/15			
Szabó Sándor /Bóly/	10.7/32	3.2/-		
Szakács József /Tatabánya/	10.5/33			
Szakállas István /Mezőberény/	1.7/4			
Szalontai Imre /Salonta, R/	-/1			
Szauer Ágoston /Pápa/	1.0/8	10.0/1	-/1	
Székely István /Debrecen/	16.2/18			
Szoboszlai Zoltán /Hajdunánás/	2.0/6			
Szolga Róbert /Veszprém/	4.6/10			
Szolnoki Tibor /Budapest/	6.5/16	1.5/-	4.0/-	
Szommer Péter /Körmend/	3.0/21			
Tarnay Kálmán /Budapest/	2.3/5			
Tepliczky István /Tata/	17.5/118	34.0/?		

észlelők

	<u>vizu.</u>	<u>foto.</u>	<u>tel.</u>
Tóth János /Mezőberény/	30.5/172	?/?	
Torma Tibor /Budapest/	-/1		
Tölgyesi Antal /Budapest/	14.5/52		
Tuboly Vince /Körmend/	3.0/21		
Vágújhelyi Ferenc /Budapest/	6.4/9		4.0/3
Vámos Réter /Bóly/	5.5/17		
Veniger Ágnes /Debrecen/	3.2/15		
Vér Ferenc /Győráság/	9.2/34		
Vörös Norbert /Veszprém/	19.6/22		4.0/1
Závodi László /Budapest/	5.8/32		

Augusztusban 108 megfigyelő küldte be adatait. "Igazoltan" késnek az adatbeküldéssel /azaz levélben kérték türelmünket/: Abraham Attila, Csányi Emese, Domonkos Tamás, Csabai László, Felegyi Attila, Mojdisz István, Priskin István, Szigeti Gábor /valamennyien békéscsabaiak/, Wojczek Judit /Budapest/, valamint Zalezsák Tamás /Pécs/.

A listában "?" jelöli az ismeretlen adatokat. Az észlelt darabszám kiszámítását egyszerű módszerrel végeztük: a pontosan ismert személyekkénti észlelési idő arányában osztottuk el a csoportos megfigyelések alkalmával feljegyzett meteorok számát. Ennek köszönhetően a feltüntetett darabszám összesítve a valóban látott meteorok számát jelenti.

A hónap időjárása kedvezett a megfigyeléseknek, és amellett, hogy szinte minden éjszaka alkalmas volt a vizuális észlelésre, lehetőség nyílt mikrometeoritok gyűjtésére is. 5 nap kivételével minden nap történt valamilyen fajta meteorészlelés.

Vizuális észlelést 103 fő végzett és 847.9 óra alatt 4612 db meteort látott. Figyelemre érdemes az óriási darabszám, bár, ha ezt a hasonló időszakokkal összehasonlítjuk, láthatjuk, hogy az észlelők száma több is volt már. Az előző évek idevágó adatait ismerve állítjuk, hogy az MTEH történetének legaktívabb hónapja volt 1983 augusztusa! A nagyszámú csoportos észlelés mellett jelentősen hozzájárul az eredményhez az augusztus 6-16. között több helyszínen megrendezett P-'83 észlelőtábor is.

Az augusztusi tűzgömböknek csak pusztá felsorolására vállalkozhatunk, oly terjedelmes az anyag. Mint a felsorolásból kitűnik, számtalan szimultán akad közöttük. A 22-én látott tűzgömb külön érdekessége, hogy a szimultán megfigyelésre szimultán kérekpározás idején került sor.

08. 01.	19:07	UT	-7 ^m	Bucsi Gábor
	20:45		-4	Fidrich Róbert
	21:05		-4	Tóth János
	21:04:30		-3	Gyarmati László
	21:05		-3	Sajtz András
	21:05		-5	Kósa-Kiss A., Bíró L.
	22:54		-4	Fidrich Róbert
	23:10		-4	Fidrich Róbert
	23:26		-4	Fidrich Róbert

08. 09.	01:06	UT	-4 ^m	Tepliczky csoportja
	01:56		-4	Farkas Ernő
	22:29		-4	Kész L., Szabó S.
08. 11.	00:26	UT	-6 ^m	Farkas Ernő
	19:53		-5	Dalos csoportja
	19:54		-5	Dalos csoportja
	19:54		-3	Piriti János
	20:13		-4	Ságodi Ibolya
	21:32		-4	Farkas Ernő
	21:39		-6	Bíró Levente
	22:23		-4	Bíró Levente
	22:23		-3.5	Glász Gábor
	22:23		-3, -4	Borsos J., Házi L.
	22:25		-4	kajdacsí észlelők
	23:20		-4	kajdacsí észlelők
	23:20		-4	dombay-taviak
	23:48		-5	kajdacsí észlelők
	23:48		-6	dombay-taviak
	23:56		-5	Farkas Ernő
08. 12.	00:10	UT	-4 ^m	dombay-taviak
	00:11		-4	kajdacsí észlelők
	00:14		-10 !	Farkas Ernő
	01:00		-4	Farkas Ernő
	21:47		-4	kajdacsí észlelők
	21:47		-5	Farkas Ernő
	21:47		-3	Tuboly csoportja
	23:11		-5	kajdacsí észlelők
08. 13.	00:15	UT	-8 ^m	kajdacsí észlelők
	00:38		-4	kajdacsí észlelők
	01:29		-4	kajdacsí észlelők
	01:29:33		-6	kaposvári észlelők
	01:47		-4	kajdacsí észlelők
	02:13		-9	kajdacsí észlelők
	02:16		-4	kajdacsí észlelők
	23:44		-5	kajdacsí észlelők
08. 14.	01:27	UT	-4 ^m	kajdacsí észlelők
08. 15.	22:12	UT	-4 ^m	Fidrich Rébert
	22:28		-6	Farkas Ernő
	22:28		-4	Tepliczky István
	22:29		-2	Berkó Ernő
08. 16.	22:03	UT	-5 ^m	Berkó Ernő
	22:03		-9	Ságodi Ibolya
	22:16		-4	Szabó S., Kész L.
08. 19.	20:37	UT	-4.5 ^m	Papp Sándor
08. 22.	18:15	UT	-9 ^m	Fidrich Róbert
	18:17		-7	Torma Tibor
	18:19		-6	Fábián Zsolt

A hónap érdekesebb eseményei:

08.01-én 21:08 UT-kor Fiktor Ferenc Nagykanizsán egy 55-60° hosszúságú +2.5 -s meteort jegyzett fel, amely a Cyg-ból indult és túltant a Polárison.

08.02-án 21:28:58 UT-kor Szakállas István páros meteort látott. Idézet a beszámolóból:

"Adataik teljesen megegyeznek, csak a hosszuk tér el egymástól. Valószínűleg ugyanannak a meteornek két különvált darabja."

08.01/02 éjjelén Berkó Ernő Orosházán nem egészen 2 óra leforgása alatt 5 meteort látott az égbolt ugyanazon pontjából feltűnni. A hely koordinátái: 324°+56°. Sajnos a következő napon nem sikerült meteort megfigyelnie innen. Az említett pozícióra a BMS Radiant Catalogue nem jelez rajt előre.

A vizuális megfigyelések feldolgozását folyamatosan végezzük.

Fotografikus munkát viszonylag kevesen, 17-en végeztek.

Az időszakban fotózott meteorok száma azonban szintén rekordkísérletnek számít az MMTEH történetében. 329.9 óra észlelési idő alatt 25 sikeres meteorfotót jeleznek a beszámolók, és tudomásunk van még legalább ennyiről, amelyek ezidáig még nem érkeztek be az adatgyűjtő címére.

A sikeres fotókhoz gratulálunk, a be nem küldöttek tulajdonosait pedig kérjük, hogy a felvételek pozitívjait juttassák el az adatgyűjtő címére. Az eredményekről a következőkben egy negyedéves időközönként megjelenő, részletes áttekintést nyújtó értékelés keretében szólunk, e sorok írójának feldolgozásában.

A teleszkopikus észlelők is aktív tevékenységet folytattak. 12 észlelő 28.3 óra alatt 22 db teleszkopikus meteort látott. A P-'83 tábor keretében Keszthelyi vezetésével 7 fős teleszkopikus csoport alakult. Hasznosnak véljük a módszer ismertetését Keszthelyi leírásából idézve, amely lehetővé teszi hosszabb időtartamú megfigyelés végzését a résztvevők számottevő kifáradása nélkül:

"A 6 észlelő közül 4 állandóan észlelt, kettő pihent. Az elfáradókat a pihenők váltották fel és ez így cserélődve folytatódott. 15-25 percenként került sor a cserékre."

A mikrometeorit megfigyelések alacsony számának oka a jórészt derült időjárás. Augusztusban 4 észlelő 20.7 órát észlelt, ezalatt 1794 mikrometeorit-szemcsét gyűjtött. A megfigyelésekből Hardi Ferenc készít a fotografikus területhez hasonló értékelést.

Örvendetes tény, hogy a rádiós meteorészleléssel kapcsolatos cikke megjelenése után tényleges kísérletről is beszámolhatunk. 11/12-re virradó éjjel Majtényi Miskolcon 20:00-22:00 UT között vizuálisan észlelt, ugyanekkor rádióamatőr barátai a 144 MHz-es hullámsávon figyelték a meteorokat. A módszer leírását leveléből idézzük:

"A rádiózás a megszokott amatőr viszonyok között történt. Angol és holland amatőrök várták a hívást, a megadott frekvencián a megbeszélte időben: 5 perc adás -- 5 perc vétel. A vételi periódusokban tudtuk észlelni a megjelenő meteorokat."

/A kísérlet részletes ismertetése a Meteor '83/11. számában!/
16

Ezzel még nincs vége augusztus meglepetéseinek. Külön említést érdemel Kósa-Kiss Attila beszámolója, amely szintén példa nélküli az MMTEH történetében:

" Meteor hullott a nagyszalontai Kölesér vizébe. 1983. aug. 9-én este 19:30 UT körül. A szerencsés szentanú az agráripari liceum /középiskola/ első osztályába járó Szalontai Imre. Kerékpárjával hazafelé tartva a városi tűzoltóság mögötti hidra érkezett, és gyorsan fékezett, mert észrevette, hogy egy 3 cm átmérőjű, vakítóan zöldes /foszforgyöngy, almazöld/ test zuhan sebesen, halk duruzsolással a víz irányába. A vízzel érintkezve erősen sístergő hangot hallatott a meteorit. A jelenség 7-8 méterrel zajlott le az észlelő mellett. "

Köszönet Hardi Ferencnek a rovat összeállításában nyújtott segítségért.

HORVÁTH FERENC

megjegyzés:

A Föld légkörébe 12-70 km/s sebességgel belépő meteorok a közegellenállás miatt fokozatosan lassulnak, a 20-40 km magasságban elhelyezkedő ún. fékezési pont alatt csak a nehézségi gyorsulás határozza meg sebességüket. A földre lehulló darabok 100-200 m/s sebességgel, hideg vagy langyos testként érnek földet. Valószínű tehát, hogy a megfigyelő nem meteorhullást látott. Nehezen hihető, hogy valaki egy vakítóan fényes test átmérőjét cm-es pontossággal meg tudja állapítani. /B.E./

-...-

Meteoros rövidhírek

Gruangrao-meteorit

Az 1980. június 21-én Kína Shandong tartományában, Gruangrao megyében hullott meteorit hiperszén-kondritnak bizonyult. A hullás helye: 37.1 N, 118.4 E, a meteorit tömege: 1.9 kg.

Egy középkori tűzgömbleírás elemzése

1178. június 18-án Canterbury-ben született ez a leírás: "A jelenség vánszorgott és lüktetett, akárcsak egy megsérült kigyó!" J. A. O'Keefe kiszámította a Hold égi helyzetét az említett napra, és úgy találta, hogy mindössze 5.5-kal volt a horizont fölött, a sarló mérete pedig 1'-es lehetett. Valószínűleg a légköri refrakció és szcintilláció okozhatta a jelenséget, amelyet akár egy lassú tűzgömb leírásának is hihetnénk.

Sikeres meteorit-kutatás

Egy nagyszabású akció során Dr. David Rathbun /El Paso, Texas/ egy 6 és fél font /3.2 kg/ tömegű meteoritra lelt El Paso-tól nyugatra.